

Bilgisayar Programlarının Fikri Mülkiyet Kapsamında Korunması

Canan Küçükali

İstanbul Fikri ve Sınai Haklar (2.) Hukuk Hakimi

- İnsan zekasının ve duygularının ürünü olan fikri ürün şartları varsa hukuken korunabilir.
- 1952 yılında yürürlüğe giren 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu eseri korur.

Telif hakları, eserin meydana getirilmesiyle kendiliğinden doğar. Patent, faydalı model, marka ve tasarım gibi sınaî mülkiyet için tescil şartı vardır.

Veri Tabanları müstakil bir eser olarak, işlenme eser olarak veya sui generis korunur.

Ülkemizdeki Fikri Haklara İlişkin Diğer Mevzuat

- Patent ve Faydalı Modellere ilişkin 551 sayılı KHK
- 556 sayılı Markaların Korunması Hakkındaki KHK
- 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkındaki KHK
- Entegre Devre Topografyalarının Korunması Hakkındaki Kanun
- 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hak. KHK
- Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunması Hakkındaki Kanun

İdari Birimler

- TPE; Marka, Patent, F.M, E.T, Coğrafi İşaret, Entegre Devre Topografyalarına ilişkin tescil işlemlerini yürütür.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü fikir ve sanat eserlerine ilişkin kayıt ve tescil ve bandrol işlerini yürütür.
- Emniyet Genel Müdürlüğü telif haklarında re'sen, sınai haklarda şikayet ile polis teşkilatı kanalıyla kanunda düzenlenen işlemleri yürütür.
- İhtisas mahkemeleri olan Fikri ve Sınai Haklar Mahkemeleri fikri ve sınai hak ihlalleri ve hükümsüzlük davalarına bakarlar.

- 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında Bilgisayar programlarına ilişkin yapılan düzenlemeler önemli bir boşluğu doldurmuştur. Bilgisayar Programlarının Korunması Hakkında 14 Mayıs 1991 tarihli Konsey Direktifi'ne (91/250/AET) uygun olarak yapılan bu düzenlemeler büyük ölçüde gelişmiş ülkelerin düzenlemelerine yakınlaşmamızı sağlamıştır
- Kayıt ve tescil işlemi, hak sahipliğinin ispatında kolaylık sağlar.
- Bilgisayar oyunlarının kayıt ve tescili ve bandrol kullanılması zorunlu, bilgisayar programlarının ise isteğe bağlı kayıt ve tescilinin yapılması mümkün, bandrol zorunlu değildir.

- **Bağımsız eser olarak yaratılan bilgisayar programlarının yanında, “işleme eser” olarak geliştirilen bilgisayar programları da koruma altındadır.**
- **Bilgisayar programlarının uyarlanması, düzenlenmesi ve değişiklik yapılması FSEK’ de yapılan 4110 sayılı kanun değişikliği ile olmuştur.**

- Bilgisayar Programlarının korunmasını düzenleyen, 91/250/EEC sayılı Direktif m. 9/1, uyarınca, Direktifte yer alan hükümler, patent hukuku, marka hukuku, haksız rekabet kuralları, ticari, sırlar, yarı iletkenler hakkındaki hükümler ve sözleşmeler hukukundan doğan kuralların geçerliliğine etki etmeyecek, bir bilgisayar programı değişik mecralarda korunabilecektir.
- **TRIPS 45.** maddesi *'fikri mülkiyet hakkının ihlal edilmesi nedeniyle hak sahibinin uğradığı zararın telafi edilmesine yetecek tazminatın ihlal eden kişi tarafından hak sahibine ödenmesi'* şeklindedir.

- Bir bilgisayar programını program akışı , algoritma , kodlar ve kullanıcı ara yüzden oluşur . Program akışı ve kodlar korunurken, **Algoritma ve arayüz** FSEK Kapsamında korunmaz.
- **Bir bilgisayar programını geliştirilirken programın yerine getireceği fonksiyonun aşamalarını mantıksal olarak sıralanmasına program akışı** denir. FSEK bilgisayar programlarının hazırlık tasarımları da eser sayılır demek suretiyle “program akışına” da bir sonraki aşamada program sonucunu doğurmaları şartı ile koruma sağlamaktadır
- Bilgisayar programlarının programlama dillerinden biriyle yazılması ve bu kodun bilgisayarın anlayacağı dile çevrilmesi olan **kaynak kodu** , fikri hukuk tarafından korunur.
- **Algoritma**, bilgisayardan istenen sonucun alınmasını sağlayan mantık aşamalarının sınırlı serisinden oluşan bir uygulama metodudur. Bir işlem metodu olduğundan, başka bir bilgisayar programında kullanılması mümkün bir fikir niteliğindedir. FSEK m. 2/son da bilgisayar programının herhangi bir unsuruna temel oluşturan fikir ve ilkelerin eser sayılmayacağı, madde gerekçesinde, algoritmanın koruma kapsamı dışında olduğu belirtilmiştir. Bilgisayar programlarının geliştirilmesinde fikri hakkın sahibi taraflar arasındaki sözleşmeye göre tespit edilir. Yorum yoluyla fikri hakkın iş sahibi veya programı geliştirene ait olup olmadığı tespit edilir.

- Büyük emek, zaman ve sermaye gerektiren ancak kolaylıkla kopyalanabilen eserler olan bilgisayar programları 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında ESER olarak korunur.
- FSEK 1/B (a) bendi uyarınca eser, **sahibinin hususiyetini taşıyan, ve kanunda sınırlı sayılan ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleridir.**

- **Bilgisayar programları FSEK kapsamında yahut patent hukuku kapsamında korunmuyor ise haksız rekabet hükümlerine göre;**
- **Programın kullanıcı arayüzü” ve fikir olması nedeniyle korunmayan algoritmalar”, bilgisayar programı ile işletilen ancak teknik işlem yapan makineler” patent olarak, Yeni ve ayırtediciliği olan “kullanıcı arayüzleri“ tasarım olarak korunur.**

PATENTTEN DOĞAN HAKKA TECAVÜZ FİİLLERİ (m. 136)

Patent sahibinin izni olmaksızın buluş konusu ürünü kısmen veya tamamen üretme sonucu taklit etmek

Kısmen veya tamamen taklit edildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği halde, tecavüz yoluyla üretilen ürünleri satmak, dağıtmak veya bir başka şekilde ticaret alanına çıkarmak veya bu amaçlar için ithal etmek veya ticari amaçla elde bulundurmak veya uygulamaya koymak suretiyle kullanmak, Patent sahibi tarafından sözleşmeye dayalı lisans veya zorunlu lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devir etmek,

Bu fiillere iştirak veya yardım veya bunları teşvik etmek ,bu fiillerin yapılmasını kolaylaştırmak,

elindeki ve haksız olarak üretilen veya ticaret alanına çıkarılan eşyanın nereden veya nasıl sağlandığını bildirmemek,

- **Patent başvurusu yayınlandığında patent hakkı ihlalinden dolayı hukuk ve ceza davası açılabilir. Tecavüz eden, başvurudan veya kapsamından haberdar edilmiş ise, başvurunun yayınlanmış olmasına bakılmaz. Mahkeme, patent veya FM. verildiğine dair ilanın bültende yayımından önce ileri sürülen iddiaların geçerliliğine ilişkin karar veremez.**

Tazminat (m. 138)

Patent sahibinden izinsiz, patentle korunan ürünü üreten, satan, dağıtan veya başka bir şekilde ticaret alanına çıkaran veya bu amaçlar için ithal eden veya ticari amaçla elde bulunduran hukuka aykırılığı gidermek ve zararı tazminle yükümlü olur.

- Korunan buluşu herhangi bir şekilde kullanan kişi, patent sahibinin patentin varlığı ve tecavüzden kendisini haberdar etmesi ve tecavüzü durdurmasını talebi halinde veya kullanımın kusurlu bir davranış teşkil etmesi halinde, sebep olduğu zararı tazmin etmekle yükümlüdür.

PATENT SAHİBİNİN TALEPLERİ (m. 137)

- - Patentten doğan hakkı tecavüze uğrayan, mahkemedен:
- a - Patentten doğan haklara tecavüz fiillerinin durdurulmasını,
- b - Tecavüzün giderilmesi ve maddi ve manevi zararın tazminini,
- c – üretilen ürünlere, kullanılan araçlara el konulması ,
- d - kendisine mülkiyet hakkının tanınması ,
- e - tecavüzün devamını önlemek üzere tedbirlerin alınması, imha
- f – ilan talebinde bulunabilir.
- Patent sahibi tarafından, üçüncü kişiler aleyhine açılacak hukuk davalarında yetkili mahkeme, davacının ikametgahının olduğu veya suçun işlendiği veya tecavüz fiilinin etkilerinin görüldüğü yerdeki mahkemedir.
- Davacının Türkiye'de ikamet etmemesi halinde, yetkili mahkeme, sicilde kayıtlı patent vekilinin iş yerinin bulunduğu yerdeki ve eğer vekillik kaydı silinmiş ise, Enstitü merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemedir.
- Üçüncü kişiler tarafından patent başvurusu veya patent sahibi aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, davalının ikametgahının bulunduğu yerdeki mahkemedir.
- Birden fazla mahkemenin yetkili olduğu durumda, yetkili mahkeme, ilk davanın açıldığı mahkemedir.

- Bir bilgisayar programı üzerinde programın bulunduğu elektronik ortam üzerinde fiziki mülkiyet veya programa ilişkin gayri maddi olan fikri mülkiyet hakkı bulunmaktadır. Fikri mülkiyet olarak, **telif hakları , patent hukuku kapsamında veya haksız rekabet** hukukuna göre korunabilir.
- TTK m. 54 vd. dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması amaçtır.
- Rakipler veya tedarikçi ile müşteriler arasındaki ilişkilerdeki aldatıcı veya dürüstlük kuralına aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız rekabet oluşturur. Bu durumlar TTK m. 55'de 12 bent halinde sayılmıştır.

Haksız Rekabet Halinde Açılabilir Davalar

- **Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse;**
- **a) Fiilin haksız olup olmadığının tespitini,**
- **b) Haksız rekabetin men'ini,**
- **c) Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını,**
- **d) Kusur varsa zarar ve ziyanın tazminini,**
- **e) TBK m. 58'deki şartların varlığında manevi tazminat veya tazminat olarak , haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi muhtemel kazancı isteyebilir. (TTK m. 56)**

- Haksız rekabet bilişim yoluyla yapıldığında TTK. 58. madde uyarınca bilişim aracında görüntülenenin veya iletilenin sahipleri ile ilan veren kişiler aleyhine dava açılabilir; bilişim aracına koyan veya koyduran kişi ve ilan servisi şefi; bunlar gösterilemiyorsa, işletme veya kuruluş sahibi aleyhine açılabilir.
- Haksız rekabet fiilinin iletimini başlatmamış, iletimin alıcısını veya fiili oluşturan içeriği seçmemiş veya fiili gerçekleştirecek şekilde değiştirmemişse, dava hizmet sağlayıcısı aleyhine açılmaz; tedbir kararı verilemez. Mahkeme haksız rekabet eyleminin olumsuz sonuçlarının kapsamlı veya zararın büyüklüğü halinde hizmet sağlayıcısını da dinleyerek, eylemin sona erdirilmesini veya önlenmesine ilişkin tedbir kararını hizmet sağlayıcı aleyhine de verebilir veya içeriğin geçici olarak kaldırılması dâhil somut olaya uyan uygulanabilir başka tedbirler alabilir.

İlan (TTK m. 59) Zamanaşımı (TTK. M. 60)

- Davayı kazanan tarafın istemiyle, masrafı davalıdan alınmak üzere, hükmün kesinleşmesinden sonra ilan edilmesine de karar verebilir.
- Dava, hakkın doğumunu öğrendiği günden itibaren bir yıl ve her hâlde bunların doğumundan itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Fiil aynı zamanda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu gereğince daha uzun dava zamanaşımı süresine tabi olan cezayı gerektiren bir fiil niteliğinde ise, bu süre hukuk davaları için de geçerli olur.
- TTK m. 61 uyarınca mahkeme tüm gerekli tedbirleri alabilir.

Eser

- Bilgisayar programları Fikri hukuka göre korunması için eser olması gerekir. Fikri ürünün eser olması için iki unsur gerekir.
- Kanun'da sayılan eser kategorilerinden birine dahil olmak
- Sahibinin özelliğini taşımadır.
- Kanun'un m. 1/B (a) bendinde sınırlı sayılı (numerus clausus) olarak dört ana grupta sayılan bu fikir ürünleri gruplarının içinde sınırlı sayı prensibi yoktur.

- **FSEK m. 2/1. bendinde ilim ve edebiyat eserleri sayılmıştır.**
- **7/6/1995 tarihli 4110 sayılı Kanun değişikliği sonucu bilgisayar programları ve bir sonraki aşamada program sonucu doğurması şartıyla bunların hazırlık tasarımlarının eser olacağı belirtilmiştir.**
- **Maddenin son fıkrasında, Arayüzüne temel oluşturan düşünce ve ilkeleri de içine almak üzere, bir bilgisayar programının herhangi bir öğesine temel oluşturan düşünce ve ilkelerin eser sayılmayacağı düzenlenmiştir.**

Birlikte Eser Sahipliği (FSEK m. 9, 10)

- Eser sahibi bir kişi olabileceği gibi eser sahipliği birden fazla kişiden de oluşabilir. Birden fazla kimsenin iştirakiyle meydana getirilen eser ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa, eserin sahibi, onu vücuda getirenlerin birliğidir. Birliğe adi şirket hakkındaki hükümler uygulanır. Eser sahiplerinden biri, birlikte yapılacak bir işleme haklı bir sebep olmaksızın izin vermezse, bu izin mahkemedен istenebilir. Eser sahiplerinden her biri, birlik menfaatlerine tecavüz edildiği takdirde tek başına hareket edebilir. Bir eserin vücuda getirilmesinde yapılan teknik hizmetler veya teferruata ait yardımlar, iştirake esas teşkil etmez. Birden fazla kimsenin iştiraki ile vücuda getirilen eser, ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa bir sözleşmede veya hizmet şartlarında veya eser meydana getirildiğinde yürürlükte olan herhangi bir kanunda aksi öngörülmediği takdirde birlikte eser üzerindeki haklar eser sahiplerini bir araya getiren gerçek veya tüzel kişi tarafından kullanılır.
- Tüzel kişi eser sahibi olamaz. Mali hakların sahibi olabilir. Manevi haklar gerçek kişi eser sahibinde kalır.

- FSEK 66-70 maddeleri ile hukuk davaları 71-72 hükümleri ile ceza davaları yoluyla koruma sağlanmıştır. Ayrıca, ihtiyati tedbirler, gümrüklerde geçici olarak elkoyma, müsadere, imha ve hükmün ilanı gibi çeşitli hükümler yoluyla da hak sahibinin hakları korunmaya çalışılmıştır.
- FSEK 5. Bölümünde **tecavüzün ref'i, men'i ve tazminat** davaları üç ayrı dava olarak düzenlenmiştir.
- Mali hakları ihlal edilen kimsenin FSEK m. 71. vd. Hükümleri uyarınca şikayeti üzerine ceza davası açılabilir. FSEK m. 72 hükmü bilgisayar programlarında koruyucu programları etkisiz kılmaya yönelik hazırlık hareketlerine ilişkin suçları düzenlemiştir.
- Hakkı ihlal edilen ihlali gerçekleştirenden ihlaline son vermesi ve zararının tazminini talep eder.

Eser üzerinde eser sahibinin Hakları:

Mali haklar zamanla sınırlıdır: Eser sahibinin yaşamı boyunca ve ölümünden itibaren 70 yıl.

Bu süre sonunda herkes eser sahibine tanınan mali haklardan faydalanabilir.

Manevi haklar süreyle sınırlı değildir.

1-Manevi Haklar:

- a)Eserin umuma arzı (zamanı, biçimi ve yeri belirleme, tanıtma)
- b)Adının belirtilmesi
- c)Eserde değişiklik yapılmasını engelleme

2-Mali Haklar:

- a)Çoğaltma hakkı
- b)Yayma hakkı
- c)İşleme hakkı
- d)Temsil hakkı
- e)Umuma iletim hakkı

Hukuk Davaları

FSEK' de sayılan eserin korunmasına yönelik davalar:

- Tecavüz'ün Ref'i (Durdurma) Davası (66)**
- Tecavüz'ün Men'i (Önleme) Davası (FSEK 69)**
- Maddi manevi Tazminat Davası (70/1-2)**
- Elde Edilen Kazanç (70/3)**
- Medeni Ceza 3 katı rayiç bedel (68)**
- Tespit Davası (FSEK m. 15/3)**

Telif Hukukunun sağladığı haklar, çoğaltma hakkı, temsil hakkı, yayma hakkı, işleme hakkı, gibi haklar başkalarının bu hakları kullanmalarını yasaklama hakkını verir. Telif hukuku kapsamında eser sahibine tanınan hak ve yetkiler mutlak ve tekelci niteliktedir. Mutlak nitelikte tanınan bu hakların ihlal edilmesi halinde dava yoluna gidilebilir.

Ceza Davaları

- Madde 71 Manevi, mali veya bağlantılı hakları ihlal ederek: 1. Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapıyı hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın işleyen, temsil eden, **çoğaltan, değiştiren, dağıtan, her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma ileten, yayımlayan** ya da hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan eserleri satışa arz eden, satan, kiralamak veya ödünç vermek suretiyle ya da sair şekilde yayan, ticarî amaçla satın alan, ithal veya ihraç eden, kişisel kullanım amacı dışında elinde bulunduran ya da depolayan kişi hakkında bir yıldan beş yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.
- 2. Başkasına ait esere, kendi **eseri olarak ad koyan** kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezasıyla cezalandırılır. Bu fiilin dağıtmak veya yayımlamak suretiyle işlenmesi hâlinde, hapis cezasının üst sınırı beş yıl olup, adlî para cezasına hükmolunamaz.
- 3. Bir eserden **kaynak göstermeksizin iktibasta** bulunan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezasıyla cezalandırılır.
- 4. Hak sahibi kişilerin izni olmaksızın, **alenileşmemiş bir eserin muhtevası hakkında kamuya açıklamada bulunan** kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- 5. Bir eserle ilgili olarak **yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösteren** kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- 6. Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapıyı, **tanınmış bir başkasının adını kullanarak çoğaltan, dağıtan, yayan veya yayımlayan kişi**, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasıyla cezalandırılır. Bu Kanunun ek 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında bahsi geçen fiilleri yetkisiz olarak işleyenler ile bu Kanunda tanınmış hakları ihlâl etmeye devam eden bilgi içerik sağlayıcılar hakkında, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Hukuka aykırı olarak üretilmiş, işlenmiş, çoğaltılmış, dağıtılmış veya yayımlanmış bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapıyı satışa arz eden, satan veya satın alan kişi, kovuşturma evresinden önce bunları kimden temin ettiğini bildirerek yakalanmalarını sağladığı takdirde, hakkında verilecek cezadan indirim yapılabileceği gibi ceza vermekten de vazgeçilebilir.

FSEK m. 38 uyarınca bir bilgisayar programının, bir bilgisayara yüklenmesi ve çalıştırılması, programın sahibi veya lisans hakkı alan kimselere aittir. FSEK m. 22/son maddesi uyarınca , bilgisayar programının geçici çoğaltılmasını gerektirdiği ölçüde, programın yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, iletilmesi ve depolanması fiilleri, bilgisayar programının çoğaltılması niteliğindedir.

Lisanssız program kullanan, hak sahibi şirket ile FSEK m. 52'ye uygun olarak yazılı bir sözleşme yapmak ve bu şekilde ya programın mali hakları devir alması ya da kullanım ruhsatını elde etmek zorundadır. Programın sahibi mali haklarının ihlali sebebiyle FSEK 68. maddesi uyarınca takdir mahkemelere ait olmak üzere “eser sahibinin sözleşme yapılması halinde isteyebileceği bedelin veya veya rayiç bedel itibariyle uğradığı zararın en çok 3 kat fazlasını isteyebilir.

Kanun'un çoğaltma hakkı başlıklı 22. maddesinin 3. fıkrası: Çoğaltma hakkı, bilgisayar programının geçici çoğaltılmasını gerektirdiği ölçüde, programın yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, iletilmesi ve depolanması fiillerini de kapsar.

FSEK m. 38, bilgisayar programını yasal yollardan edinen kişi programı yükleme, alıştırma ve hataları düzeltme hakkı vardır bu sözleşme ile önlenemez. bilgisayar programını kullanma hakkına sahip kişi bir adet yedekleme kopyası yapabilir. Bu da sözleşme ile önlenemez. Bilgisayar programının kullanım hakkına sahip kişi bilgisayar programının yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, iletilmesi veya depolanması fiillerini ifa ettiği sırada, bilgisayar programının herhangi bir ögesi altında yatan düşünce ve ilkeleri belirlemek amacı ile, programın işleyişini gözlemlemesi, tetkik etmesi ve denemesi serbesttir.

İstisnalar

- a) Kamu düzeni gerekçesi
- b) Mevzuat ve içtihatlar
- c) Nutuklar
- d) Eğitim öğretim istisnası
- e) İktibas serbestisi
- f) Gazete içeriği ve haber
- g) Şahsen kullanım amacıyla çoğaltma

Kamu yararı nedeniyle bir bilgisayar programının kodları hak sahibinin izni olmaksızın kamunun dikkatine sunulabilir. Bu hallerden sadece temsil serbestisi ve eğitim ve öğretim amacı ile bilgisayar programlarının seçme toplama eserlerde yer almaları, bilgisayar programları üzerindeki hakların sınırlandırılabilir.

- FSEK 68/1. fıkrasında, eseri, icrayı, fonogramı veya yapımları hak sahiplerinden bu Kanuna uygun yazılı izni almadan, işleyen, çoğaltan, çoğaltılmış nüshaları yayan, temsil eden veya umuma iletenlerden, izni alınmamış hak sahipleri **sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedelin** veya bu Kanun hükümleri uyarınca **tespit edilecek rayiç bedelin en çok üç kat fazlasını isteyebileceği** belirtilir.

- Maddenin ikinci fıkrası **izinsiz çoğaltılan kopyaların satışa çıkarılmamış olması** halinde hak sahibinin çoğaltılmış kopyaların, çoğaltmaya yarayan film, kalıp ve benzeri araçların imhasını veya üretim maliyet fiyatını geçmeyecek uygun bir bedel karşılığında kendisine verilmesini ya da sözleşme olması durumunda isteyebileceği miktarın **üç kat fazlasını talep edebileceği** ve bunun izinsiz çoğaltanın hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı belirtilir.

- Maddenin sonraki fıkralarında “ İzinsiz çoğaltılan kopyalar satışa çıkarılmışsa hak sahibi, tecavüz edenin elinde bulunan nüshalar hakkında ikinci fıkradaki şıklardan birini kullanabilir.
- Bedel talebinde bulunan kişi, tecavüz edene karşı onunla bir sözleşme yapmış olması halinde haiz olabileceği bütün hak ve yetkileri ileri sürebilir.” şeklinde düzenlenmiştir.

Tanımlar

- FSEK m. 1/B nin g) bendinde Bilgisayar programı tanımı
- Bir bilgisayar sisteminin özel bir işlem veya görev yapmasını sağlayacak bir şekilde düzene konulmuş bilgisayar emir dizgesini ve bu emir dizgesinin oluşum ve gelişimini sağlayacak hazırlık çalışmalarını ifade ettiğini,
- h) bendi Arayüzün, Bilgisayarın donanım ve yazılım unsurları arasında karşılıklı etkilenme ve bağlantıyı oluşturan program bölümlerini tanımladığını,
- ı) bendi ise Araişlerlik deyiminin Bilgisayar program bölümlerinin fonksiyonel olarak birlikte çalışması ve karşılıklı etkilenmesi ve alışverişi yapılan bilginin karşılıklı kullanım yeteneğini ifade ettiğini belirtir.

İşleme Eser

- FSEK m. 6 hükmü bir eserden istifade ile bu esere nispetle müstakil olmıyan ve maddede başlıcaları sayılan fikir ve sanat mahsullerinin **işlenme** olduğu belirtilmiş, 4110 sayılı Kanun ile getirilen maddenin
- 10 bendinde Bir bilgisayar programının uyarlanması, düzenlenmesi veya herhangi bir değişim yapılması işlenme olarak kabul edilmiş,
- 11. bendinde Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde verilerin ve materyallerin seçilip derlenmesi sonucu ortaya çıkan (Ek ibare: 21/2/2001 - 4630/4 md.) ve bir araç ile okunabilir veya diğer biçimdeki veri tabanları
- Ek ibare: 21/2/2001 - 4630/4 md.) İstifade edilen eserin sahibinin haklarına zarar getirmemek şartıyla oluşturulan ve işliyenin hususiyetini taşıyan işlenmelerin, bu kanuna göre eser sayılacağı düzenlenmiştir.

Yargıtay Kararları

- Davacı eser sahibi olan müvekkilinin bilgisayar programının, izin alınmaksızın davalı tarafından programa yeni özellikler eklenmek suretiyle çoğaltıldığını ve piyasaya sunulduğunu, eser sahipliğinden kaynaklanan haklarını ihlali nedeniyle tecavüzün tespiti, önlenmesi ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasını istemiş, birleşen davada ise ruhsat sahipliği iddia edilmiştir. Mahkemece yazılımın FSEK m. 2 kapsamında eser olduğu, yazılımın başlangıç aşamasını oluşturan kaynak kodların ilk versiyonunda eser sahipliğinin davacıya ait olduğu kabul edilebilir ise de , sonraki aşamalarda taraflarca kod paylaşımı yapılmak suretiyle geliştirildiğini 2008 yılından sonra ortaya çıkan geliştirme ve versiyonlar itibarıyla **yazılımın sahibinin davacı ile birlikte davalı şirketin ortaklarının oluşturduğu birlik olduğu, üç gerçek kişinin eser sahibi olduğu çekişmeli yazılımın davacının ilk versiyonu sahip olduğu kaynak kodlardan geliştirildiği, dolayısıyla yazılımın nüvesini oluşturan kaynak kodların sonraki aşamalarda pazarlanabilir hale getirilmesi sürecinde diğer kişileri bir araya getiren davacının FSEK 10/son hükmünce mali hakları kullanma hakkına sahip olduğu, davacının 2010 Ocak ayı Codes yazılımı versiyonunun davalı şirket yetkililerince işlenip gerekirse yeni modüller eklenmesi ve işlenmiş bu haliyle çoğaltılıp satılması konusunda basit ruhsat tanınması konusunda bir mutabakat bulunduğu ruhsat bedelinin davacıya ödenmesi gerektiği ancak davacı taleplerinin zımni rızası bulunması nedeniyle reddini, birleşen dosyada da davacının basit ruhsat sahibi olduğunun ve eylemlerinin ihlal oluşturmadığının tespitine karar verilmiş karar Dairece onanmıştır. 11. HD. 24. 05. 2016, 2015/11887 E, 2016/ 5644 K.**

Davacı ile davalı tarafından işletilen internet sitelerinde kullanılan dava konusu bilgisayar oyun programlarının aynı veya farklı işleme eserlerden oluşup oluşmadıkları belirlenerek hasil olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçelerle davanın kabulü doğru görülmemiştir.” . 11.HD, E. 2007/3304 K. 2008/9425K 17.07.2008

Davacıya ait yazılımın eser olup olmadığının mahkemece re’sen araştırılması gerekir. Davacı vekili, yargılama sırasında kendi bilgisayar programının yazılım kodlarını mahkemeye sunmuştur. Bu durumda, davacıya ait bilgisayar programının FSEK.nun 1/B ve 2/1. maddeleri kapsamında ilim ve edebiyat eseri olup olmadığı hususu, davacının tercihinin bırakılmaksızın, mahkemece re’sen yaptırılacak bilirkişi incelemesi ile belirlenerek; davacı yazılımı eser vasfında ise uyuşmazlığın FSEK.nun 83. maddesi çerçevesinde değerlendirilip bir çözüme kavuşturulması gerekirken,.”11. HD, E. 2005/13114 K. 2007/4345 13.03.2007

Üniversite Rektörlüğünün davacı olduğu davada davalının üniversitede çalıştığı sırada hazırladığı veri tabanı ve yazılım programların telif haklarının davacıya ait olduğu ve davalıların izinsiz kullanımını nedeniyle açılan davada mahkemece **öncelikle dava konusu programın eser olup olmadığı bilirkişi incelemesiyle tespit edilmesi** gerekirken inceleme yaptırılmaması bozmayı gerektirmiştir.

11 HD. 31. 10. 2013, 2013/3392 E, 2013/19315 K.

- Dava konusu programın ilim ve edebiyat eseri vasfında bulunduğu, işyerindeki bilgisayarların birinde programın önceden yüklü olduğu, 18 kez kullanıldıktan sonra silindiği, bu surette davacının çoğaltma hakkının ihlal edildiği, **ömür boyu lisans bedeli üzerinden hesaplama yapılmasının zorunluluk arzettiği**, diğer bilgisayarda ise programın hiç çalıştırılmadığı ve çalışmadığı, bu nedenle kullanıma müsait bir çoğaltmadan sözedilemeyeceği, **diğer davalının işyerinde işyeri çalışanı olup kişisel ve işletmesel sorumluluğu olmadığından hakkındaki davanın reddine dair verilen karar dairece onanmıştır.** 15. 09. 2014, 2015/1499 E, 2016/6271 K.

- FSEK 66/2 maddesi “*Tecavüz hizmetlerini ifa ettikleri sırada bir işletmenin **temsilcisi veya müstahdemleri tarafından yapılmışsa , işletme sahibi hakkında da dava açılabilir.***” hükmünü haiz olup mahkemece davalının davalı şirketin temsilcisi olarak dava konusu olaydan dolayı sorumlu olduğuna karar verilmiş ise de, dosyada anılan davalının şirket temsilcisi olduğuna dair ticaret sicil kaydına rastlanmamıştır. **Ticaret sicil dosyası getirilerek davalı şirket temsilcisi olup olmadığı tespit edilerek sorumluluğu bulunup bulunmadığının tespiti** gerekirken..
- 11 HD. 14. 06. 2016, 2015/2979E, 2016/6593 K.

- Taraflar arasında imzalanan sözleşmeye konu yazılımın mülkiyet hakkının ihtilafli olduğu, davacının hizmet bedeli alacağını isteyebilmesi için bilgisayar yazılımı üzerindeki fikri mülkiyet hakkının kime ait olduğunun tespit edilmesi gerektiği, **bilgisayar yazılım programının 5846 sayılı FSEK kapsamında eser olduğu ve uyuşmazlığın çözümünde görevli mahkemenin Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi olduğundan** bahisle görevsizlik kararı verilmesi gerekir. 11. HD. 2016/8669 E, 2016/7696 K. 03. 10. 2016.

- Bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davalı şahıs tarafından oluşturulan ve Üniversite web tabanına yerleştirilen “Öğrenci İşleri Otomasyon ve Yazılım Hizmetleri-OBSIS” programının kaynak ve nesne kodları ile davacı tarafa ait programın kaynak kodlarının, veri tabanı yapısının ve veri tabanı erişim mantığının, yazılım mimarilerinin tamamen farklı olduğu, eşleşen hiçbir dosya bulunmadığı, arayüze esas sayfa tasarımları arasında benzerlikler bulunduğu , ancak davacıya ait arayüzün güzel sanat eseri niteliğinde olmadığı ve 554 sayılı KHK uyarınca yapılmış bir tasarım tescilinin de bulunmadığı, öte yandan bizatihi web sayfasının görünümüne ilişkin arayüzler sebebiyle açılmış bir davanın da olmadığı, davacının eser niteliğindeki bilgisayar programından doğan FSEK kapsamındaki bir hakkının ihlal edilmediği gerekçesiyle davanın reddine dair karar onanmıştır. 2015/1510 E, 2015/8419 K, 17. 06. 2015. T.

- Davacı 8 bilgisayar programının izinsiz kullanması nedeniyle FSEK 68 maddesi uyarınca talepte bulunmuş mahkemece davacının programların mali hak sahibi olduğu, ancak hak sahibinden lisans alınmak suretiyle kullanılabilceği belirtilerek üç katı tazminat talep haklarının bulunduğu gerekçesiyle verilen karar dairece onanmış muhalif kalan üyeler **“tecavüzün şümulünü, kusurun olup olmadığını, varsa ağırlığını”** takdir etmek durumunda bulunduğundan, dava konusu olayda talep edilebilecek “en çok üç kat fazla” tazminatın tecavüzün şümulüne ve kusurun ağırlığına göre belirleme yetkisinin mahkeme hakimine ait olduğunu, BK nın 43/1 maddesinin de bu yetkiyi desteklediği, mahkemenin bu hususları tartışmadan doğrudan belirlenen rayiç bedelin üç katına hükmetmesinin isabetsiz bulunduğu, Anayasa Mahkemesinin konu ile ilgili 28. 02. 2013 gün 2012/133 E, 2013/33 K ndaki gerekçenin de muhalefet görüşüyle aynı mahiyette olduğu belirtilmiştir.
- 11. HD. 2015/446 E, 2015/4862 K , 08. 04. 2015 T.

- Dava konusu programın işyerinde bilgisayarlarda bulunmadığı ve kullanılmadığı, personelin aracında dizüstü bilgisayarında bulunduğu, şirkete ait olduğunun kanıtlanamadığından dava reddedilmiştir. Daire Üniversiteden gelen cevabi yazıda **programın öğrencilere eğitim amaçlı gösterildiği belirtilmişse de şirket çalışanına verilen eğitim ile programın yüklendiği tarih arasında uzunca bir süre bulunduğu hususları vurgulanmış, davacı tarafça da bu programın davalı şirketin işlerinde kullanıldığı iddia edilmiş olması karşısında, mahkemece araştırma yapılması, eğitim tarihi ile yükleme tarihi dikkate alınarak bir değerlendirme yapılması gerekirken gerekçesi ile karar bozulmuştur.** 2012/5329 E, 2013/4675K, 11. 03. 2013 T.
- Yerel mahkeme bozma sonrasında “ şirkette kullanıldığı kanıtlanmayan şirkete de ait olmayan, üstelik arama sırasında arabada bulunan bilgisayarda yüklü programdan dolayı varsayım olarak davalı şirketin sorumluluğuna gidilmesinin hukuki temeli bulunmamaktadır. Bu programın şirket işinde kullanıldığı kanıtlanmadığından şirket çalışanına ait bilgisayara ne zaman yüklendiğinin de şirketin sorumluluğu bakımından bir önemi yoktur.” Gerekçesi ile davayı reddetmiştir.

- Davacı, programın pazarlanmasını sağlayan şirketin yöneticisi olan Adnan'ın ölümünden sonra, sahibi olduğu eseri şimdiki eşi olan Ayşe aracılığıyla “Dinamik Hukuk” ismi altında pazarlamaya başladığına göre, davalı şirketin karineden doğan yetkisinin anılan tarihte son bulduğu, eser sahibinin rızası hilafına eserle ilgili mali hakların kullanılması veya üçüncü kişilere karşi ileri sürülmesi mümkün bulunmadığından dava konusu eseri, sahibinin rızasıyla pazarlayıp dağıtan davalı Ayşe'nin eylemine davalı şirketin karşi çıkması ve bundan dolayı tazminat istemesinin mümkün görülmediğinden bahisle kabul edilen davada karar onanmıştır. 11. HD. 27. 06. 2014, 201473 E, 2014/12293 K.

- mahkemece, ikisi bilgisayar programlarından anlayan, biri fikir ve sanat eserleri konusunda da uzmanlığı bulunan bir hukukçudan oluşacak bilirkişi kurulundan, tarafların dayandıkları tüm delilleri irdeleyen, tartışan ve denetime elverişli bulunan bir rapor alınarak, iddia ve savunmanın değerlendirilmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeye dayalı yazılı şekilde hüküm tesisi, doğru olmamıştır.” Şeklindedir. 2003/3630 Karar: 2003/10303 Karar Tarihi: 03.11.2003
- bu programların tek bir gerçek kişi tarafından yazılmadığı, S.Bakanlığı’nda çalışan doktor ve diğer personel ile bu amaçla kurulan ve ücretleri ödenen dernek ve şirket tarafından temin edilen görevlilerin katılımı ile oluşturulan bir ekip tarafından vücuda getirildiğinin tartışmasız olduğu, bu nedenle programın eser birliği mahiyetini taşıdığı, Bakanlık ile dernek veya şirket arasında katkılarının ne olacağı ve karşılığında ödenecek ücretin ne miktar olacağı konusunda sözleşme bulunmadığı, ancak bu eseri meydana getiren kişileri bir araya getirenin S. Bakanlığı olduğunun tartışmasız olduğu, FSEK. nun 10/4-1 ve 18/2 nci maddeleri gereğince programların mali haklarının sahibinin davalı S. Bakanlığı olduğu, programların mali haklarının kendisine ait olduğunu, davacının kanıtlayamadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir. Karar onanmıştır. E. 2005/5049 K. 2006/7575 , T. 27.06.2006.

- **“.. ikinci bilirkişi raporunda “ taraflar arasında akdedilen sözleşme uyarınca dava konusu yazılımlara ilişkin lisans bedelinin 69.000 USD olduğu, ancak bu miktarın kaynak kodlara ilişkin olmadığı, taraflar arasında akdedilen sözleşmede yazılımların kaynak kodlarına vaki bir saldırı durumunda yaptırımının ne olacağı konusunda bir hüküm bulunmadığı, bu konuda davacının zararının tespitine yönelik olarak rayiç bir değer belirlemenin uygun olacağı, sözleşmenin 2.3.1. hükmünde yazılı olan bedelin yazılımların rayiç bedeli olarak alınmasında fayda bulunduğu, bu yorumun FSEK'nın 68. maddesi hükmüne de uygun olacağı, ... ancak şu noktada ilk raporda varılan görüşten ayrıldıkları, taraflar arasındaki sözleşmenin 2.3.1. maddesi hükmünün yazılımların bedelinin 100.000 USD, know-how bedelinin ise 100.000 USD olduğu şeklinde anlaşılması gerektiği, anılan hükmün yazılımların bedelinin 100.000 USD olduğu şeklinde yorumlanamayacağı, kaynak kodlara ulaşılmasının ardından programın temelinde yer alan işleyişi öğrenmenin de kaynak kodlar için ödenen bedelden çok daha ucuza mal edilebileceği, bu açıdan sözleşmede yazıldığı şekilde ve davacı tarafın iddia ettiği şekilde 200.000 USD olmamakla birlikte bu miktar üzerinden know-how bedeline ilişkin yapılacak göreceli olarak küçük bir indirim ile yazılımların kodlarının fiyatlarının belirlenmesinin isabetli olacağı, bu miktarın tespitinin mahkemenin taktirinde olduğu” bildirilmiştir. 17.12.2013 tarihli ek raporda ise “Sözleşme'nin 2.3.1. no'lu hükmü nazara alındığında belirtilen yazılım bedellerinin hayatın olağan akışına göre asıl değerinden daha düşük veya en fazla asıl değeri kadar olduğu, kök rapordaki görüşlerinin geçerli olduğu” belirtilmiştir.**
- **Mahkemece, ikinci bilirkişi heyetinin tespit ve görüşleri hükme esas alınarak “yazılım bedellerinin hayatın olağan akışına göre asıl bedelinden daha düşük olması gerektiği” düşüncesiyle ikinci raporda belirtilen 200.000 USD'den taktiren indirim yapılarak 170.000 USD'nin faizi ile birlikte davalılardan tahsiline karar verilmiştir.**
- **Davaya konu uyuşmazlığın çözümünün özel ve teknik bilgiyi gerektirdiği kabul edilerek bilirkişi incelemesine gidilmiş ise de alınan raporlar arasında çelişki mevcut olup, raporlar arasında ortaya çıkan çelişki giderilmeden ve ikinci rapora yönelik itirazlar da karşılanmadan mahkemece çözümünün teknik bilgiyi gerektirdiği kabul edilen rayiç değer konusunda ikinci rapor esas alınarak “taktiren indirim yapılmak” suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir. Bu durumda mahkemece yeni bir bilirkişi kurulundan dosyada mevcut raporları irdeleyen ve tarafların bu raporlara yapmış oldukları itirazları da karşılayan, yazılımların rayiç değeri konusunda çelişkileri gideren gerekçeli ve denetime elverişli yeni bir rapor alınarak ortaya çıkacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken..”. 11. HD, 14.01.2016 , 2015/1846 E, 2016/ 314 K.**

- 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunumuzda, “ Tanımlar “ başlıklı m. 1 b/g 'de bilgisayar programlarının tanımlandığı ve Kanun kapsamında uluslararası düzenlemelere uygun özel bir koruma sağlanmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir. Kanunumuzdaki tanıma göre, bilgisayar programı “bir bilgisayar sisteminin özel bir işlem veya görev yapmasını sağlayacak bir şekilde düzene konulmuş bilgisayar emir dizgesini ve bu emir dizgesinin oluşum ve gelişimini sağlayacak hazırlık çalışmalarını” kapsamaktadır. Bilgisayar programı kavramına “bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşulu ile bunların hazırlık çalışmaları “ dahil edilmiştir.

- Bilgisayar programları Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında “ilim ve edebiyat” eseri olarak korunmaktadır. 1995 yılında 4110 sayılı Kanunla FSEK’ te yapılan değişiklikten sonra koruma mümkün olmuştur. Bilgisayar programlarının hazırlık tasarımları da ilim ve edebiyat eseri kapsamında korunmaktadır.
- Bu hazırlık tasarımlarının bir sonraki aşamada program haline gelmesi gerekir. Aksi takdirde korumadan yararlanamazlar.

- Programlarının Yasal Korunması Hakkında 14 Mayıs 1991 tarihli Konsey Direktifi (91/250/AET) md 1/1, 3 fıkrasına göre “ bir bilgisayar programı eser sahibinin kişisel fikri yaratması anlamında orijinal ise korunur. Korumadan yararlanıp yararlanamayacağının belirlenmesi için başka hiçbir kriter aranmaz”. Bir bilgisayar programının ilim ve edebiyat eseri olarak korunması için yaratıcısının fikri çabası sonucu ortaya çıkmış olması, başka bir programdan kopya edilmeyip kişisel fikri emek sonucu ortaya çıkması gerekir. Bu halde korumadan yararlanır.

- Bern Sözleşmesinin 2/2.maddesi uyarınca “eserler bir materyal üzerine sabit olmadıkları sürece korunmazlar”. Bu yüzden bilgisayar programlarının kalıcı bir araç ile tespiti gerekir.
- FSEK’ te m. 2 / son ‘ a göre arayüze temel oluşturan düşünce ve ilkeleri de içine almak üzere, bir bilgisayar programının herhangi bir ögesine temel oluşturan düşünce ve ilkelerin eser sayılmayacağını belirtir.

- FSEK md. 1 b / g,e göre “bir bilgisayar sisteminin özel bir işlem veya görev yapmasını sağlayacak şekilde düzene konulmuş bilgisayar emir ve dizgesini ve bu emir dizgesinin oluşum ve gelişimini sağlayacak hazırlık çalışmalarını kapsamaktadır”. Ancak her hazırlık çalışması program olarak korunmayacaktır. Sadece bir sonraki aşamada bilgisayar programı doğuracak olan hazırlık çalışmaları tıpkı bilgisayar programları gibi korumadan yararlanmaktadır.

- Eğer bilgisayar programı bir hizmet sözleşmesi çerçevesinde oluşturulmuşsa, programın eser sahibi yazılımcı şahıs olmakla birlikte, program üzerindeki mali hak sahibi yazılımcı şirket olacaktır.
- Bir bilgisayar programının yaratıcısı, ön çalışmaları ve bilgisayar programının kodlarını yazan kişidir. Bilgisayar direktifine göre eserin yaratıcısı eseri meydana getiren gerçek kişi veya kişilerdir.

- Manevi haklar, eser sahibine aidiyeti dolayısı ile eser sahibine sıkı sıkıya bağlı olan devredilmeyen ve mirasa konu olamayan haklardır. Yabancı doktrinde manevi hakların bilgisayar programı sahasına uygun olmadığı görüşü hakimdir. Ancak direktifin 2/3. maddesi işçi tarafından yaratılan bilgisayar programları üzerindeki tüm mali hakların işveren tarafından kullanılacağını belirtilmekle zımnen programı yaratan işçinin manevi haklarını kullanacağı anlaşılır.

- FSEK md. 38 / 3'e göre bilgisayar programını yasal yollardan edinen kişinin programı yüklemesi çalıştırması ve hataları düzeltmesi sözleşme ile önlenemez. Kanun, bilgisayar programlarında hataların düzeltilmesini kabul etmiş ve aksinin sözleşme ile dahi önlenemeyeceğini belirtmiştir.

- FSEK md. 22/ 3'e göre "çoğaltma hakkı bilgisayar programının geçici çoğaltılmasının gerektirdiği ölçüde programın yüklenmesi görüntülenmesi çalıştırılması iletilmesi ve depolanması fiillerini de kapsar." Bilgisayar programlarının çoğaltılması, programın herhangi bir elektronik şekilde saklanmasıdır. Bu tanıma göre bilgisayar programının bir disketten başka bir diskete aktarılması bilgisayarın hafızasına yüklenmesi ekranda gösterilmesi dahi bilgisayar programının çoğaltılmasıdır. Bu işlem sadece yasal kullanıcıya ait olup onun dışındakilerin kullanımı hak ihlalidir.

- Bilgisayar programları dolaylı ve doğrudan temsile konu olabilir. Bilgisayar programının ekranda veya reklam panolarında gösterilmesi doğrudan doğruya temsil olabilir.

- * Kiralamayı da içine almak üzere, bilgisayar programının aslının veya nüshasının herhangi bir biçimde kamuya yayımı hak sahibinin iznine bağlıdır Bilgisayar programının bir nüshasının hak sahibince onun, izni ile ilk satışı sonrası kiralanmasını kontrol etme hakkı dışında, yayım hakkı tükenir.

- Sözleşmede hüküm yoksa, hata düzeltme de dahil bilgisayar programının amaca uygun kullanımı için gereken, bilgisayar programının onu hukuki yollardan edinen kişi tarafından çoğaltılması ve işlenmesi hak sahibinin iznini gerektirmez. Bilgisayar programını kullanma hakkına sahip kişinin bir adet yedekleme nüshası yapması, bu kullanım için gerekli olduğu sürece sözleşme ile önlenemez. Bir bilgisayar programını kullanma hakkına sahip kişinin, yapmaya hak kazandığı bilgisayar programının yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, aktarılması veya depolanması fiillerinden herhangi birini ifa ederken, bilgisayar programının herhangi bir elemanına temel oluşturan fikir ve prensipleri belirlemek için, programın işleyişini gözlemlemesi, tetkik ve denemesi izin gerektirmez.

- Lisans sözleşmesiyle, telif hakkının bizzat kendisi değil fakat kullanma hakkı devredilmektedir. Lisans sözleşmesi ile hak devreden malvarlığından çıkmaz, kullanma hakkını devralan kişi sadece lisans sözleşmesinin sınırları çerçevesinde hakkı kullanır. Kural olarak bir bilgisayar programının izinsiz çoğaltılması ve satılması yasaktır, ancak lisans hakkının tanınması ile bu işlem meşru hale gelmektedir.

- FSEK md. 52'ye göre mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve verilen hakların ayrı ayrı gösterilmesi gerekir. Bu hüküm lisans sözleşmelerini de kapsamaktadır. Lisans sözleşmesi iki şekilde yapılabilir. Eğer eser sahibi kullanımı başkasına da devretme hakkını kendinde saklı tutmuşsa basit lisans sözleşmesinden, kullanımın devrini içeren anlaşmanın başkasına kullanma hakkını devretmemeyi içermesi durumunda tam lisans anlaşması söz konusu olur. Ama tam ruhsat halinde eserin mali haklarının sahibi bu hakları başkasına veremez. Yazılım firmalarının genelde verdikleri lisanslar basit ruhsat niteliğindedir.

- Kaynak kodu, yazılımla beraber verilmek zorunda değildir. Yazılım farklı ihtiyaçlara göre değiştirilemez ya da ondan faydalanarak yeni bir yazılım yaratılamaz. Yazılım, onu geliştirene bir lisans parası ödenmeden kopyalanamaz ve paylaşılamaz.

- Türk yazılım sektöründeki problemlerden en önemlisi olan işveren işçi ilişkisinde işyerinden ayrılan işçinin farklı işyerinde veya kurduğu şirketinde yazılımı kullanması, yazılım korsanlığıdır. Bunu önlemek amacıyla yazılımların bir şekilde denetim altına alınması, hak sahipliği karinesini doğuracak kayıt altına alan bir birimin olması yerinde olacaktır kanaatindeyiz.

SABRINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER...

Hakim Canan Küçükali
İstanbul Fikri ve Sınai Haklar Hukuk
(2) nolu Mahkemesi Hakimi